

MAHALLİ İDARELERDE HALK KATILIMI BAĞLAMINDA KENT KONSEYLERİ

Ali Tamer ÖZDEMİR*

ÖZET

Kent konseyleri modelinin Türkiye’de belediyeler için yasal bir zorunluluk haline getirilmesi ile bu organların sayısı hızla artmış ve yerel düzeyde katılımın temel aracı haline gelmiştir. Yerel demokrasinin gerçekleşmesinde önemli bir yapı taşı olan kent konseyleri, ülkemizde Yerel Gündem 21 çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın mahalli düzeyde örgütlenmesi ve katılımcı kent yönetiminin sağlanması süreçlerinde önemli katkılar sağlamıştır.

Kent konseyleri, mahalli vizyon ve hedeflerin belirlenmesinde ortak akli oluşturarak yön verici durumda olan; sorunların çözümüne dönük faaliyetlerde hemşehrilik hukuku çerçevesinde herkesi buluşturan; ve tüm bu fonksiyonları yerine getirirken de sürdürülebilir kalkınma esasıyla hareket eden demokratik yapılardır. Ancak, sayıları hızla artan ve bahsedilen temel nitelikleri taşıması beklenen kent konseyleri, aynı zamanda çeşitli tartışmalara da konu olmaktadır. Mahalli düzeyde yerel halkın katılımcı örgütlenmesini sağlamak iddiasını taşıyan kent konseylerinin yerel katılımı sağlamada beklenen katkıyı henüz verememiş olmaları, bu tartışmaların odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, katılım olgusu bağlamında kent konseylerinin önemi ve işlevleri, ilgili yasal düzenlemelerle birlikte ele alınmış ve kent konseylerinin günümüzde ne denli etkin oldukları analiz edilerek, bu çerçevede çeşitli öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mahalli İdareler, Halk Katılımı, Kent Konseyleri, Yerel Gündem 21, Katılımcı Kent Yönetimi.

CITY COUNCILS IN LOCAL ADMINISTRATIONS IN THE CONTEXT OF CITIZEN PARTICIPATION

ABSTRACT

Due to the fact that the model of city councils has become a legal obligation for the municipalities in Turkey, the number of city councils has increased very rapidly and they have turned into primary means of local participation. City councils, one of the building stones of achieving local democracy, have made crucial contributions in the processes of organizing the sustainable development at the local level and realizing participatory city management in our country within the framework of the Local Agenda 21.

* Sayıştay Başkanetçisi

City councils are democratic structures that provide directions in determining local vision and objectives via the application of common sense; bring people together in the efforts to solve problems based on the common understanding of fellow countrymen; and act in accordance with the principle of sustainable development while performing all those functions. However, city councils, which are increasing in number and expected to have the basic characteristics mentioned above, are at the same time subject to various discussions. Although city councils claim to be ensuring participatory community at the local level, they have not made the expected contribution in accomplishing the local participation, which is at the center of these discussions.

In this article, functionalities and significance of city councils will be discussed together with the laws and regulations concerned in the context of participation. The extent of effectiveness of city councils in current situation will be analyzed and recommendations will be introduced within this framework.

Keywords: Local Administrations, Citizen Participation, City Councils, Local Agenda 21, Participatory City Management.

1. GİRİŞ

Mahalli idareler; köy, kent, kasaba veya il gibi belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğun bireylerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulmuş olan; karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip olan ve merkezi yönetimle olan ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir (Coşkun, 1999: 99). Günlük yaşantımızı yakından etkileyen temel hizmetleri yerine getiren kuruluşlar, mahalli idare kuruluşlarıdır.

Mahalli idarelerin aldıkları her türlü kararları ile iş, işlem ve faaliyetlerinin, temelde varlık gerekçelerini oluşturan yerel halkın istek ve beklentileri doğrultusunda olması, kuşkusuz ideal demokrasi anlayışının hedeflediği bir durumdur. Günümüz toplumlarında kentlerin hızla büyüdüğü, problemlerinin de hızla arttığı dikkate alındığında, kent halkının bir bütün olmasının, kentte yaşayanların kendi bilgi ve deneyimlerini kente aktarmasının, dolayısıyla sorunları birlikte çözme iradesinin ortaya konulmasının önemi gün geçtikçe artmaktadır. Kent konseyleri, halkın yönetime ve alınan kararlara katılımını sağlayacak mekanizmaları geliştiren ve halkın kendi sorunlarına sahip çıkmasını teşvik eden, çeşitli toplum kesimlerinin katılımı ile oluşan, yönetim eksenli katılımcı demokrasiyi esas alan ve sivil toplumu ön plana çıkaran

bir oluşumdur. Bu nitelikleriyle kent konseylerinin yerel yönetim alanındaki rollerinin her geçen gün artmakta olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Kent konseylerinin halkın kent yönetimine daha geniş tabanlı katılımını sağlayabilmesi için, konseyin öncelikle değişik görüş ve düşüncelerin konuşulacağı bir demokrasi platformu olması gerekir. Kent konseylerinde kente ilişkin düşünceler rahatlıkla ortaya konulabilmeli ve konuşulabilmelidir. Yasa kent konseylerine çok önemli görevler vermiş; belediyeler, özel idareler, üniversiteler, siyasi partiler, kamu kurumları, muhtarlıklar, vakıflar, dernekler, cemiyetler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları gibi çeşitli toplum kesimlerine dayanan en önemli kurumlar, kent konseylerinin katılımcısı olarak sayılmıştır. Ülkemizdeki hemen hemen hiçbir oluşum bu denli geniş tabanlı bir yapıya sahip bulunmamaktadır. Bu nedenle kent konseylerinin ülkemizde her alanda halkın yönetime katılımının artırılması ve bu katılımın sürekli kılınması bakımından bir fırsata dönüştürülmesi gerekmektedir.

2. KATILIM OLGUSUNUN MAHİYETİ

Mahalli idareler, yapıları ve oluşumları yönüyle günümüzde demokrasinin temel kurumları olarak görülmekte ve kimi nitelermelere göre de “demokrasi okulu” sıfatını hak etmektedirler. Genel olarak demokrasi, halkın doğrudan ya da dolaylı olarak yönetimde söz sahibi olmasını ifade etmekte olup, yerel düzeyde demokrasinin halkın isteklerine yanıt vermede daha etkin olması beklenir. Demokrasinin yaşama geçirilmesi bakımından en etkili yöntem olan doğrudan demokrasinin uygulanması çağımızda fiziksel ve niteliksel bakımdan neredeyse olanaksızdır. İnsanların toplu halde yaşama alışkanlıkları, kentleşmenin yoğunlaşması ve hızlı nüfus artışı gibi sebepler; ayrıca uygulamaya dönük pratik beklentilerle artık mahalli düzeyde de temsili demokrasinin uygulanması zorunluluk arz eder. Günümüzde artık seçimlerle işbaşına gelen temsili nitelikli kurumların varlığı, sağlıklı işleyen bir demokrasi için zorunlu olarak görülmekle birlikte; bu durum yeterli kabul edilmemekte ve ayrıca katılımcı demokrasiden söz edilmektedir. Bu durumda doğrudan demokrasi ile temsili demokrasi arasında denge sağlamayı amaçlayan katılımcı demokrasi anlayışı her iki aşırı yaklaşımın sakıncalarına karşı bir çözüm olarak görülmektedir (Kaypak, 2011: 135).

Büyük Türkçe Sözlük, katılım kavramını, “bir süreç ya da bir durum içinde istençli ve eylemli olarak bir işi üstlenme ya da bir olayda etkin olma”

şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2011). Daha geniş bir ifade ile katılım; “bireylerin kendileri ile ilgili, onları etkileyen fiziksel çevreler, programlar ve kurumlar düzeyinde üretilen kararlarda yer almaları ya da belirli bir çevrenin planlanmasında, bir program ya da sonucun oluşturulmasında kendileriyle işbirliğine gidilebilmesi” (Fişek, 1977: 34) olarak da tanımlanmaktadır.

Kuramsal ve pratik anlamı ile katılım, yaşamı başkalarının iradesine bırakmak değil, aksine ona her zaman sahip çıkmak ve ona bizzat yön vermektir (Çukurçayır, 2000: 212). Kamu yönetimi disiplini içinde ise katılım, sadece hizmetlerin kalitesini ve gereksinimlere ilişkin talepleri kapsamakla kalmamakta, aynı zamanda yönetime katılım ya da yönetimi denetleme amaçlarına yönelik, temsili demokrasinin eksiklerini giderici, ona çoğulcu bir içerik sağlayan vatandaş katılımını da içermektedir (Geray, 1998: 325). Avrupa Konseyi’nce 1992 yılında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı’nda kent yönetimlerinde katılım; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması olarak ifade edilmektedir.

Katılım, bireylerde demokrasi duygusunu geliştirme yönünde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle mahalli idareler bakımından düşünüldüğünde vatandaşların kendilerini ilgilendiren kararlara katılımı, küresel ve ulusal düzeye göre mahalli düzeyde çok daha kolay ve etkin olmakta; ayrıca bu yolla halk, seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerinin karar ve uygulamalarını daha etkili biçimde denetleyebilmektedir. Çünkü katılımın merkezden yerele inildikçe arttığı ve katılımcıların da etkinliğini artırdığı kabul edilmektedir (Eryılmaz, 2010: 132). Ancak ister bireysel isterse de örgütsel düzeyde uygulansın, katılımdan beklenen amaca ulaşılabilmesi için, yönetim mekanizmaları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olması gerekmektedir.

Güçlü bir katılım, katılımcı demokrasi kavramını ön plana çıkarmaktadır. Katılımcı demokrasi, seçimler dışında da halkın karar ve uygulamalara etki etmesini esas almaktadır. Hangi biçimde ve boyutta ele alınırsa alınsın, katılım olgusunun özünde bir demokratikleşmeyi içerdiği ve aynı zamanda halkın kendi geleceğini kendisinin belirlemesine olanak sağlayan bir sistemin en belirgin özelliğini oluşturduğu açıktır. Mahalli düzeyde yaşayan halkın daha iyi bir yaşam sürmesini sağlama hedefinin gerçekleştirilebilmesi; o yörede bulunan toplumsal paydaşların karar alma sürecinde, yönetime etkin şekilde katılmalarına bağlıdır. Halkın yönetsel ve siyasal karar alma sürecine sadece seçimler yoluyla değil, duygularına tercüman olan etki grupları

yoluyla da katılması gerekmektedir. Bu bakımdan temsili demokrasi uygulamasının eksikliklerinin giderilmesi amacıyla geliştirilen katılımcı yönetim anlayışının kurumsallaştırılmasında sivil toplum kuruluşları önemli bir araçtır.

Yönetişim kavramı; kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasında karşılıklı etkileşimi ifade eder. Ayrıca yönetim uygulamasında paydaşlardan herhangi biri diğerlerinin önüne geçmez. Mahalli düzeydeki paydaşlar arasında karşılıklı etkileşim ve işbirliği ile yönetimde ortaklık ve katılımı ifade eden yerel yönetimde, paylaşımcı politikaları uygulamada mahalli idarelerin rolleri belirginleşmektedir.

Ülkemizde mahalli idarelere dönük olarak son dönemde yapılan yasal düzenlemelerde de yerel yönetimin anahtar kavramı olan katılım konusunun ön plana çıktığı görülmektedir. Hemşehri hukuku, stratejik plan hazırlanması, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, ihtisas komisyonları kurulması ve kent konseylerine yönelik düzenlemeleri içeren 5393 sayılı Belediye Kanunu katılımcı mekanizmaların geliştirilmesi anlamında bunun en tipik örneğini oluşturmaktadır (Göymen, 2010: 216). Bütün bunların neticesinde mahalli idarelerde yönetici eksenli yönetim tarzı yerine, yönetim eksenli yönetim tarzı egemen olmaya başlamıştır.

Kent konseyleri, “kente dair paydaşlık”, “aktif vatandaşlık”, “kentine sahip çıkma”, “hemşehrilik bilinci” ve “çözümde ortaklık” şeklindeki temel ilkelere dayanan, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanabilir. Katılımcı demokrasinin mahalli düzeyde en önemli uygulama araçları olarak kabul edilen kent konseylerinin kurulması, mahalli idarelerin güçlendirilmesi ve yerel demokrasinin istenen düzeylere gelebilmesi bakımından önemli bir adımdır. Katılımcıları genel anlamda “kamu”, “özel” ve “sivil toplum örgütleri” şeklinde gruplanmış olan kent konseylerinde mahalli düzeydeki tüm paydaşlar bir araya getirilmeye çalışılmakta ve tüm kesimleri kapsayan bir ortak akıl oluşturulması amaçlanmaktadır.

Günümüzde, kent konseylerinin sivil toplum kuruluşları gibi mahalli idareler ile halk kesimleri arasında aracı işlevi görmesi, yerel düzeyde demokratik katılımı yaygınlaştırması, hemşehrilik bilincini geliştirmesi, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesi gibi işlevleri yerine getirmesi beklenmektedir (Emrealp, 2005: 65). Burada çok-aktörlülükten kasıt, katılımcıların gerçek anlamda karar alma süreçlerine katılması ve eylemsel olarak da bütün süreçlerde yer almasıdır. Ayrıca uygulamalara

bakıldığında, bireylerin alınmasında söz hakkına sahip oldukları kararları daha kolay ve içtenlikle benimseyebildikleri ve alınan kararları hayata geçirmekte daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu durum, kent konseylerine, mahalli idarelerin meşruiyetini sağlamak ve yerel yönetimi güçlendirmek gibi önemli görevler de yüklemektedir. Kent Konseyinin genel işlevinin ise, kentteki tüm toplum kesimlerini bir araya getirerek, sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışı içinde, çevreye duyarlı bir bakış açısı ile ve katılım ruhu içinde tüm kenti ve kentlileri kucaklayarak, birlikten güç almak olduğu söylenebilir.

3. GENEL OLARAK KENT KONSEYLERİ

Kent konseyleri en geniş anlamda, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesinde belirtilen hedefler doğrultusunda, Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Gündem 21 ve Habitat II'nin sürdürülebilirlik, yaşanılabilirlik ve yapabilir kılma ilkelerinin ışığında, hoşgörü, saygı ve anlayış çerçevesinde halkın yönetime katılımını ve denetimini sağlayacak mekanizmaları geliştirmeyi ve kendi sorunlarına sahip çıkmayı özendirmeyi, yönetim eksenli katılımcı demokrasiyi esas alan ve sivil toplumu önceleyen oluşumlardır (Bursa Kent Konseyi, 2011).

1992 yılında Rio'da düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) "Yeryüzü Zirvesi"nde "sürdürülebilir kalkınma" fikri tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiş ve bu hedefe ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı eylem planı kabul edilmiştir. BM üyesi tüm ülkeler tarafından 21. Yüzyılın ortak hedefi olarak kabul edilen "sürdürülebilir kalkınma"ya giden yolun ana unsuru niteliğinde olan Gündem 21 başlıklı eylem planı ile katılımcı tüm ülkeler kendi Yerel Gündem 21'lerini oluşturmaya çağırılmıştır (Emrealp, 2005: 8). Yerel Gündem 21 uluslararası arenada en etkili eylem planı olarak ortaya çıkmıştır. Yerel Gündem 21'in bir sonraki adımı ise planın kent ölçeğindeki en etkin katılımcı mekanizması olan kent konseylerinin ortaya çıkması olmuştur. Gündem 21'in 28. Bölümünde yer alan bu çağrının etkileri ülkemizde, 1996 BM İstanbul Habitat II Konferansı'ndan sonra görülmeye başlanmıştır. Habitat II toplantılarında, sürdürülebilir kalkınmanın temelinde demokratik, insan haklarına saygılı, şeffaf, katılımcı ve halka hesap veren yönetimler olduğu belirtilmiştir. Böylece yönetim ilkesinin de temel çerçevesi çizilmiş olmaktadır. Bu doğrultuda 1997 yılının sonunda alınan Bakanlar Kurulu Kararı ise ülkemizdeki kent konseyi oluşumunun yasal başlangıcını oluşturmuştur.

Yerel yönetim organlarının salt seçimle oluşturulmasının, bu organlara demokratik nitelik kazandırması açısından yeterli olmadığı görüşü genel kabul görmektedir. Şekilsel koşulların ötesinde gerçek bir halk katılımının sağlanması da gerekir (Keleş, 1998: 55-56). Bu sebeple yerel demokrasiyi gerçek anlamda işlevsel hale getirmek ve yerel yönetimleri etkin kılmak için, halk katılımının yoğun olduğu bir sistemin oluşturulması zorunluluk arz etmektedir. Esasen demokrasi ya da katılma ile mahalli idareler arasındaki ilişki, ülkemizde son çeyrek asırdır yüklendiği önem nedeniyle en çok ilgi duyulan boyut olmuştur. Doğal olarak bu ilişki hemen hemen her kesim tarafından pozitif olarak kurgulanmıştır (Güler, 2006: 53).

Yerel Gündem 21'in özünde yer alan "yönetişim" anlayışının gelişmesi sonucunda, dernekler, vakıflar, meslek odaları, sendikalar, özel sektör kuruluşları, akademik kuruluşlar, basın-yayın kuruluşları, yurttaş girişimleri gibi geniş bir yelpazeye yayılan sivil toplum kuruluşları ile mahalli idareler arasında yeni bir ilişki biçimi kurulması durumu ortaya çıkmaktadır (Esen, 2008: 87-88). Bu yeni anlayışın pratiğe geçirilmesinde kullanılan en etkili ve en geniş tabanlı oluşum ise, kuşkusuz kent konseyleridir.

Ülkemizde 1580 Sayılı Belediye Kanunu döneminde Yerel Gündem 21 kapsamında kentlerin özelliklerine göre farklı biçimlerde ve farklı adlar altında da olsa gönüllü olarak oluşturulan kent konseyleri bulunmaktaydı. Mevzuatımızdaki yerini 2005 yılında yasalaşan 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesiyle alan kent konseyleri, Türkiye için yaşamsal önemde olmamalarına rağmen, demokrasinin yerelde ve genelde kurumsallaşması ve içselleştirilmesi açısından oldukça önemli işlevleri yerine getirebilecek potansiyele sahiptir (Çukurçayır ve Eroğlu, 2009: 245).

Kent Konseyleri, 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 76. Maddesinde öngörölmüş "kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan" bir mekanizmadır. Ülkemizde, Batıdaki örneklerinin aksine yürütmeye ilişkin yetkisi olmayan ve yalnızca "danışma" niteliği bulunan bir sisteme sahip olan kent konseylerine muhtarlar, kamu-özel sektör kurum ve kuruluş temsilcileri, sendikalar, üniversiteler ve uzman kişilerin katılması öngörölmüştür (Çukurçayır, 2011: 76).

Kent Konseyinin ana amacının, yerel düzeyde katılım ve demokrasinin hayata geçirilmesini, sivil toplumun karar mekanizmalarında aktif rol almasını ve yerel faaliyetlerin belirleyicilerinden olmasını temin ederek yerel yönetişimi etkin hale getirmek olduğu söylenebilir. Ayrıca kent konseyleri yerel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde merkezi yönetim, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk arasında kurulacak işbirliği çerçevesinde yerel yönetişime dayalı bir kalkınma politikası oluşturmayı hedeflemektedir (Eroğlu, 2010: 44-45). Kent Konseyinin genel işlevinin ise, kentteki tüm toplum kesimlerini bir araya getirerek, sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışı içinde, çevreye duyarlı bir bakış açısı ile ve katılım ruhu içinde tüm kenti ve kentlileri kucaklayarak, birlikten güç almak olduğu söylenebilir.

4. MEVZUATIMIZDA KENT KONSEYLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN KATILIM BAKIMINDAN İNCELENMESİ

4.1. Belediye Kanunu'nda Kent Konseyleri

Türkiye'de katılımcı bir yerel yönetim modeli oluşturulması ve seçim zamanlarının dışında da vatandaşları ve yerel halkı siyasetle ilişkilendiren mekanizmaların yetersizliği sorununun çözümünde yeni reformlar çerçevesinde yeni uygulamalar getirildiği görülmektedir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere kent konseylerinin oluşturulması konusunda yetki verilmiştir. Kent konseylerinin oluşumu, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda öngörülen "yurttaşların oluşturduğu" meclislere (Md. 3/2) uygun bir durumdur. Bu bakımdan bu ve benzeri düzenlemeler Avrupa öngörülerine uyum bakımından da ayrı bir anlam taşımaktadır (Çukurçayır ve Eroğlu, 2009: 224-247).

Kent konseyleri ülkemizde ilk kez 1996 yılından sonra Yerel Gündem 21 ortağı olan kentlerde (Bursa, Adana, Antalya, Edirne, İzmir, Adapazarı, Manisa, Diyarbakır, Eskişehir, Trabzon, Kars, Tekirdağ, Van ve Afyonkarahisar) Yerel Gündem 21 ismi ile ya da kent meclisi, kent senatosu, kent parlamentosu, kent kurultayı veya benzeri isimlendirmeler ile oluşturulmuş, daha sonra program ortağı olmayan kentlere de yayılmıştır (Coşkun, 2007: 105-107).

Yerel Gündem 21 çalışmaları sonucu kent konseylerinin yaygınlaşması, bu alanda yasal düzenleme yapılması ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu kapsamda ilk yasal düzenleme 2005 tarihli 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile gerçekleştirilmiş; daha önce de değindiğimiz gibi Türkiye'nin çeşitli kentlerinde zaten uygulanmakta olan kent konseylerine yasal bir nitelik kazandı-

rılmıştır. Kent konseylerinin kurulması, söz konusu yasal düzenlemeden önceki dönemde kentlerin ve kentlilerin bakış açısına ve isteğine bağlı iken, yasal düzenleme sonrasında zorunlu tutulmuştur. Neticede seçilmiş yerel yönetim organlarının çalışmalarına halk katılımını ve denetimini sağlamak için önerilen ve Kanun'da yer alan kent konseyi modeli ile, yerel demokrasi ve katılımın kurumsallaştırılması ve tabana yayılması açısından önemli bir açılım getirilmiştir (Öner, 2005: 82).

Büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyeler açısından temel kanun hüviyetindeki 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Kent Konseyi" başlıklı 76. maddesi şu şekildedir:

"Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir."

Belediye Kanunu'nun bu maddesiyle sivil toplumun katılımını güçlendirecek kent konseyi oluşumlarının yerel yönetimler tarafından desteklenmesi öngörülmüş, ayrıca kent konseylerinin genel anlamda yönetim ilkeleriyle örtüşen amaçları da ortaya konulmuştur (Atyur, 2009: 231-241).

Bu düzenleme ile kent konseylerine ülkemizde dört önemli fonksiyon yüklendiği söylenebilir. Birincisi, kentin yaşanabilir hale gelmesi ve yaşam kalitesinin artırılması için kentte yaşayanlar tarafından kentin hak ve hukukunun korunması; ikincisi, kent konseyinin kentte yaşayan insanlar arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirici bir fonksiyon üstlenmesi; üçüncüsü, sürdürülebilir kalkınma ve gelişmenin sağlanması amacıyla hemşehricilerde bilinç oluşturulması; dördüncüsü ise yerel düzeyde hesap verme, hesap sorma, katılım ve yönetişimin gerçekleştirilmesidir (Özcan ve Yurttaş, 2010: 168-169).

Belediye Kanunu'nun kent konseylerine ilişkin maddesinin son bendinde kent konseyinde oluşturulan görüşlerin belediye meclisinde gündeme alınıp değerlendirileceği belirtilmiştir. Bu konuda görüşlerin karar niteliği kazanması için belirleyici makamın belediye meclisi ve özellikle de belediye başkanı olacağı açıktır. Ayrıca kent konseylerince önerilen görüşlerin; meclis kararlarına etki etmesinin kontrolü bir tarafa, bu görüşlerin gündemde görüşülüp görüşülmediğinin denetimine ilişkin olarak da kent konseylerine herhangi bir kontrol imkanı verilmediği belirtilmelidir. Belediye Kanunu'nda, belediye meclisinin görevleri arasında kent konseyi kararlarının görüşülmesinin sayılmamış olması da önemli bir eksikliklerdir.

Bu bakımdan kent konseyini oluşturan ve değişik toplum kesimlerini temsil eden üyelerin; kendilerinden gelen görüş ve önerilerin yerel karar alma süreci üzerinde gerçek bir etkisinin bulunup bulunmadığı konusunda endişe duymaları olasıdır. Katılımdan somut bir sonuç alınamaması, çoğu kez katılım konusunda isteksizlik ve ilgisizlik doğurabileceğinden bu tür kaygılar kent konseyleri için olumsuz etkiler doğurabilecek niteliktedir. Genelde birçok belediye, biçimsel ve yüzeysel katılıma sıcak bakmakta; buna karşın kentsel planlar ve mali konular gibi birtakım temel alanlar söz konusu olduğunda, aynı şekilde istekli olmamakta ve katılımı sınırlandırıcı bir tutum sergilemektedir. Bu nedenle kent konseyinin "göstermelik" bir işlevle sınırlı kaldığı endişesi de, bu sorunun daha da derinleşmesine sebebiyet vermektedir (Emrealp, 2005: 68).

Neticede seçilmiş yerel yönetim organlarının çalışmalarına halkın katılımını ve denetimini sağlamak için önerilen ve Kanun'da yer alan kent konseyi modeli, yerel demokrasi ve katılımın kurumsallaştırılması ve tabana yayılması açısından önemli bir açılım getirilmektedir (Öner, 2005: 82).

Burada değinilmesi gereken bir diğer husus da kent konseylerindeki çalışma grupları içinde kurumsal temsilin yanında, gönüllü katılımlara yönelik oluşumlara da yer verdiği için Belediye Kanunu'nun "Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım" başlığını taşıyan 77. Maddesine ilişkindir. Bu maddede: "Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular" denilmektedir.

4.2. Kent Konseyi Yönetmeliği

5393 sayılı Kanun'da kent konseyi tanımı verilmemiş, ayrıca kent konseyinin oluşturulması, çalışma yöntemleri ve etkinlikleri konusunda çalışma süreçlerinin nasıl olacağı, meclis ve başkanla ilişkiler boşlukta kalmıştır. Kent konseyinin çalışma usul ve esaslarının İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği vurgulanmıştır.

Belediye Kanunu'nda boşlukta bırakılan ve genel çerçevesi çizilen kent konseylerine ilişkin tanımlama, ayrıca, kent konseyinin oluşturulması, çalışma yöntemleri ve etkinlikleri konusunda çalışma süreçlerinin nasıl olacağı, meclis ve başkanla ilişkilerin boyutu gibi hususlar İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak 08.10.2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğin ilk haliyle uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi ve bazı hükümlerin iptaline ilişkin yargı kararının¹ uygulanması amacıyla, 2009 yılında kent konseylerinin yapısı ve üye profili ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır.

Yönetmeliğin amacı, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek şeklinde ifade edilmiştir.

Yönetmelikte kent konseyi; "Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrlik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve

¹ Kent Konseyi Yönetmeliği'nde halkın katılımını engelleyen değişikliklerin iptali için açılan dava ile ilgili olarak Danıştay 8. dairesi 22.05.2008 tarihli 2007/1280 Esas, 2008/3744 Kararı ile Yönetmelikteki bazı düzenlemeleri iptal etmiştir. İptal edilen maddeler arasında belediyenin içinde bulunduğu seçim bölgesindeki milletvekilleri ile teşkilatını kurmuş siyasi partilerden, TBMM'de üyesi bulunanların katılımına ilişkin hususlar da yer almaktadır. Danıştay'ın iptal kararı, esasında halkın bir organı olarak kurgulanması gereken kent konseyinin ağırlıklı olarak siyasi parti temsilcileri, milletvekilleri, belediye ve il genel meclisi üyelerinden oluşan bir yapıya dönüştürülmesini engelleme amacı taşımaktadır.

uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmaları” şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmeliğe göre kent konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde belediye başkanının çağrısı ile kurulur. Kent konseyi üyeleri; mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, belediye başkanı veya temsilcisi, illerde valiler ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, mahalle muhtarları, siyasi partilerin temsilcileri, üniversite temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri ve kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisinden oluşmaktadır. Yönetmeliğin eski halinde kent konseyinin üyeleri arasında sayılan seçim bölgesi milletvekilleri ile belediye meclisi ve il genel meclisi tarafından gönderilecek üyelerin yeni düzenlemede yer almadığı, kent konseylerine katılacak muhtar sayısının ise artırıldığı dikkat çekmektedir.

Yönetmeliğe konseye katılacak kişilerin sayıları detaylı bir şekilde yazılmıştır. Ancak öngörülen üye yapısının daha çok il belediyelerine yönelik olduğu belde belediyeleri dikkate alındığında ifade edilen konsey üyelerinin birçoğu için pratikte sorunlar ortaya çıkabileceği görülmektedir. Özellikle belde belediyelerinde konsey oluşturulurken üye sayısının oldukça azalması söz konusudur (Coşkun, 2007: 109).

Daha önce Yerel Gündem 21’in uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmaların yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilmesi öngörülmüştür. Yerel Gündem 21 sürecinde oluşturulan çalışma grupları ve meclisler gibi yapıların Kent Konseyi Yönetmeliği’nde de yer aldığı görülmektedir (Coşkun, 2007: 111). Çalışma grupları özellikle kent konseyi çalışmalarının tabana yayılması ve katılımın artırılması bakımından büyük önem taşır. Bu kapsamda her yörenin özellikleri ve ihtiyaçlarına uygun olarak çalışma grupları oluşturulmuştur. Bu çalışma grupları başlıca ulaşım, imar ve şehircilik; eğitim, öğretim, bilişim ve sosyal işler; kültür, turizm ve sanat; sağlık ve spor; tarım ve hayvancılık; çevre ve orman; ekonomi ve çalışma; afet; özürülüler gibi adlar altında oluşturulmakta ve bu alanlarda faaliyette bulunmaktadır. Kent Konseylerinin oluşumunda ve etkinliğinde çalışma gruplarına büyük işler düşmektedir. Çalışma grupları üniversite ve meslek odalarının, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurum ve

kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır. Her bir çalışma grubu, faaliyet gösterdiği alanlarla ilgili kentin sorunlarına dikkat çekmeyi ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Kent konseyinin organları, Yönetmeliğin 2006 yılındaki ilk halinde, genel kurul, yürütme kurulu ile meclisler ve çalışma grupları olarak belirtilmişken, 2009 yılındaki değişiklikle kent konseyi başkanı da organlar arasında sayılarak, belediye başkanından ayrı bir konsey başkanı seçileceği ifade edilmiştir. Böylelikle belediye başkanlarının kent konseyleri üzerindeki belirleyici etkileri azaltılmaya çalışılmıştır.

Belediye Kanunu'nda yer alan hükme paralel biçimde kent konseylerinde alınan kararların belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirileceği hükmü getirilmiştir. Ancak, kent konseyi kararlarının öneriden öteye geçememesi ve uygulanma zorunluluğu olmaması, etkinlik sorunlarına yol açmakta ve belirlenen amaçlara ulaşmayı güçleştirmektedir (Emrealp, 2010: 12).

Kent konseylerinin finansmanının ise belediyelerin bütçelerinden ayıracakları ödeneklerle sağlanacağı ifade edilmiştir. Bu nedenle kent konseyleri, belediyelerin bir uzantısı veya ona bağlı bir örgüt görünümünden kurtulamamaktadır. Ayrıca Yönetmelikte bu yardım ve desteğin neler olacağı ve nasıl sağlanacağı noktasında belirsizlik bulunmaktadır.

Yönetmelikte kent konseyine tevdi edilen görevlerin yerine getirilmesini koordine etmek üzere genel sekreterlik düzenlenmiştir. Genel Sekreterlik Kurumu yönetmelikteki 2009 değişikliğinin önemli maddelerindedir. Genel sekreter meclisler, çalışma grupları ve benzeri yapılar arasındaki çalışma uyumunu ve koordinasyonu sağlar. Kent konseyi yürütme kurulunun doğal üyesi olan genel sekreter, kendisine karşı sorumlu sekreteryaya hizmetlerini yürüten personel ile yönetmelikte belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda çalışmalarını yürütecektir.

4.3. Kent Konseylerinin Çalışma Yönergeleri

Kent konseyi genel kuruluna Kent Konseyi Yönetmeliği ile verilen yönerge çıkarma yetkisi çerçevesinde kent konseyleri kendi çalışma yönergelerini hazırlamışlardır. Bu yönergeler, ilgili kanun ve yönetmelikte yer almayan konuları ayrıntılı olarak açıklama imkanı vermesinin yanında, mahalli nitelikteki farklı yaklaşımların yerel katılımcıların inisiyatifiyle yazılı metinlere dökülebilmesini sağlamaktadır.

5. ÜLKEMİZDE KENT KONSEYİ OLUŞUMUNUN KATILIM BAKIMINDAN DEĞERLENDİRMESİ

5.1.Mevzuattaki Düzenlemeler ve Oluşum Biçimine İlişkin Değerlendirme

Kent konseyleri, mevzuattan yola çıkarsak; merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, kent sorunlarının belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği, ortak aklın ve uzlaşmanın esas alındığı demokratik yapılar olarak kabul edilebilir (Savut, 2011: 360). Fakat Kanunun ilgili maddesi ve yönetmelik bu haliyle yetersiz kalmaktadır. Kanundaki ve Yönetmelikteki hükümler belediyelerce kent konseyi kurmanın bir zorunluluk olduğu şeklinde anlaşılmasına rağmen, henüz ülke düzeyinde gerekli örgütlenmenin oluşturulmadığı görülmektedir. Buna karşın, genel anlamda kent konseylerinin sayısı hızla artarken uygulamada birçok zorluk ortaya çıkmıştır. Kent Konseyi Yönetmeliği'nde 2009 yılında yapılan değişiklikler ile işleyişteki bazı olumsuzluklar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Ancak ne Kanun ne de Yönetmelik kent konseylerine kuruluş, işleyiş, katılım ve sürekliliğin sağlanabilmesi noktalarında pratik destek sağlamamış ve yeni kurulan kent konseyleri Yerel Gündem 21 Kentleri bünyesinde kurulmuş tecrübeli kent konseylerinin deneyimlerine başvurmuşlardır.

Ayrıca Kent Konseyi Yönetmeliği, kent konseylerinin Belediye Kanunu sonrasındaki oluşumu sürecinde de yetersiz kalmıştır. Yerel gündem 21 doğrultusunda oluşturulan ve Kanun'dan sonra devamlılığını sürdüren kent konseyleri haricinde diğer kent konseyleri, kent konseylerinin yapısallığı ve işlevselliği noktasında yeterli düzeyde deneyim ve bilgi birikimine sahip değillerdir. Bu durum, konsey organlarının yerel nitelikte ve çoğu zaman belediye başkanlarının öznel değerlendirmelerine göre şekillenmesine neden olmuş ve yerel düzeyde, kendine has kent konseyi yapılanmaları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda tüm kent konseylerinin de fikirleri alınarak, kent konseylerinin kendilerine biçilen misyonu, iyi uygulama örneklerine paralel yapılanmalar şeklinde yerine getirmelerine katkı sağlayacak yönde Kent Konseyi Yönetmeliği'nde gerekli değişikliklerin yapılması sağlanmalıdır.

Mevzuatımızda mahalli düzeyde kent konseyi kurulması bir zorunluluk olarak öngörülmüştür. Yasa ve yönetmelik, tüm kentlerin katılımı aynı isteklilikte olduğu ön kabulü ile konsey kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Ancak kent konseyi kurulmasındaki bu zorunluluk, yerel demokrasiye uygun düşmemektedir. Yani eğer yerel halk bu konuda bir gereklilik hissediyorsa kent konseyinin kurulması, demokratik açıdan daha arzu edilen bir durumdur. Çünkü katılımda gönüllülük esastır ve kentin yerel dengeleri gerekli kılmadıkça, belediye bulunan tüm yerleşim yerlerinde konseyin kurulmuş olması zorlama bir durum arz eder. Bu durumun sonucunda da kimi kent konseylerinde; katılımı zorunlu tutulamayacak olan toplantılara katılım az olduğundan, faaliyet gerçekleştirilememektedir.

Kent konseylerinin katılım konusunda oynadıkları ve oynayabilecekleri rol açısından belirtilmesi gereken bir husus da, konseyin ve konsey organlarının oluşumunun Kanun ve Yönetmelik hükümlerince sıkı bir şekilde sınırlandırılmış oluşudur. Kent konseyi Yönetmeliği'ne göre kent konseyi, merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere ilgili kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşacaktır. Kanunda ve Yönetmelikte konseye kimlerin katılacağına tek tek sayılmak suretiyle belirtilmesi, kent ve kentliler hakkında fikir sahibi olan ve fikir üretebilecek yetkinliğe sahip çeşitli toplum kesimleri ve bireylerin konseye katılımına engel teşkil etmektedir. Kent konseyinin oluşumunda sadece kentteki örgütlü grupların katılımları öngörülmüştür. Buna karşın mahalli idarelerin karar ve uygulamalarının örgütlü ve örgütsüz tüm hemşehrileri ilgilendirdiği kuşkusuzdur. Zaten mülki idare ya da belediye anlamında yönetimi temsil edenlerin veya yönetimin seçilmelerinde rol oynadığı kişilerin kent konseyi başkanı veya genel sekreteri olması durumunda, halkın etkili bir şekilde yönetime katılım imkanı azalacaktır. Bu durum ayrıca, kent konseyinin halkı temsil etme kabiliyetini de zayıflatacaktır. Oysa mahalli düzeyde tüm hemşehrilere hesap verebilirlik temelinde bilgi edinme hakkı, kararlarda, uygulamalarda ve harcamalarda saydamlık ve gerektiğinde alınan kararlara itiraz edebilme gibi bazı hakların getirilmesi etkin ve demokratik bir katılım oluşumunu destekleyecektir.

Kent konseylerinin halkın mahalli idare kararlarına katılımına pozitif etkisinin sağlanabilmesi bakımından, konseyin ve konsey organlarının oluşumunda yönetmelikte sayılan oluşumlar dışında, bireylerin ve çeşitli toplum kesimlerinin doğrudan katılımını sağlayabilecek şekilde konseylere gerekli takdir hakkının verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde katılım

görünürde sağlanmış olsa da, şeklen katılım aşamasını geçemeyecek ve gerçek anlamda katılım söz konusu olmayacaktır.

Bu anlamda kent konseyleri, başlangıcından günümüze bu sürece hakim, kentlilik bilinci gelişmiş, kente dair fikirleri olan, temsil kabiliyeti yüksek, gönüllülük ruhu taşıyan, özgüvenli ve aynı zamanda siyasi kimliğini kent konseyi çalışmalarına yansıtmayan kişilerden oluşmalıdır. Kent konseyi üyeleri son derece ilgili ve istekli kişiler olmalı ve aynı zamanda kent konseyi bünyesinde oluşturulmuş çalışma grupları ve meclislerde de aktif rol almalıdır. Ayrıca kent konseylerinde görev alanların, mutlak bir biçimde kent konseyi oluşumunun mahiyetine dair belirli bir eğitim sürecinden geçirilmesi gerekmektedir.

5.2. Mahalli İdarelerle Kurulan İlişkiler Açısından Değerlendirme

1982 Anayasası'nın "Mahalli İdareler" başlıklı 127. Maddesine göre mahalli idareler; "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir." Buna göre öncelikle belirtilmesi gereken Anayasamızda yer alan mahalli idare kavramının içeriği ile kent konseylerinin kurumsallaşması arasında bir çelişkinin mevcut olduğudur. Anayasamızda mahalli idare olarak "il, belediye ve köy" olmak üzere üçlü bir mahalli idare yapılanması öngörülmesine karşın; kent konseyi yapılanmasının mevzuat düzenlemelerinde sadece belediyelerle ilişkilendirilmesinin, mahalli idare kararlarına halkın katılımının en üst düzeyde sağlanması hedefi ile bağdaşmadığı belirtilmelidir.

Özellikle kent konseyleri bakımından doğrudan bağlantı kurulabilecek nitelik arz eden il özel idarelerinin anayasal hüküm uyarınca mahalli idare olduğu konusu tartışmasızdır. Buna karşın; Belediye Kanunu'nun 76. Maddesinde bir düzenleme yapıp kent konseyleri ifadesi eklenirken ve buna bağlı bir yönetmelik çıkartılırken; İl Özel İdareleri Kanunu'nda kent konseylerine atıfta bulunacak herhangi bir düzenleme yapılmaması anlaşılması güç bir gerçekliktir. Bu durum mahalli idarelerin kararlarına halkın katılımı anlamında çok önemli bir eksikliktir. Bu eksiklik aynı zamanda, kent konseyleri kararlarının bulunulan bölgedeki mahalli idarelerin hepsini ilgilendirmesine rağmen bu kararların sadece belediye meclislerinde değerlendirilmesine de yol açmaktadır. Bu eksikliğin giderilebilmesi bakımından Belediye Kanunu'nda

yapılan düzenlemeye benzer bir düzenlemenin İl Özel İdaresi Kanunu'nda da yapılması elzemdir. Bu sağlandığı takdirde halkın katılımını artırıcı özellikleri ön planda olan kent konseylerinin kurumsallaşması daha belirgin hale geleceği gibi; halkın katılımı sonucu ortaya çıkan önerilerin daha geniş bir platformda ele alınması sağlanmış olacaktır.

Mahalli idareler için alt bir oluşum niteliğinde olan mahallelerin kent konseylerinde temsili konusu da ayrı bir önem arz eder. Belediye Kanunu'nda kent konseylerinde mahallelerin temsiline ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu eksikliği Kent Konseyi Yönetmeliği'nde yer bulan; "mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcilerinin" konseyde temsil edileceği şeklindeki düzenleme gidermektedir. Ancak bu düzenleme, özellikle büyük şehirlerde mahallelerin çoğunun birbirinden ayrı yapıda olmaları ve farklı sorunlara sahip olmaları bakımından değerlendirildiğinde, kent konseyinde tüm mahalle muhtarlarının temsil edilmesini sağlayacak bir oluşumun katılım anlamında daha yerinde olacağı belirtilmelidir.

5.3. Konseylerin İşleyiş ve Etkinliklerine İlişkin Değerlendirme

Kent konseylerinin kuruluş ve yapılanmalarının, kendine ait bütçesi, personeli, taşınır ve taşınmaz malları, araçları olan bir kamu kuruluşu şeklinde olması gerektiğini düşünenler olduğu gibi; belediyeden bağımsız, finansmanı sivil toplum kuruluşlarınca sağlanan tamamen sivil bir örgüt şeklinde olması gerektiğini savunanlar da mevcuttur. Yani kent konseylerinin olması gerekenine ilişkin görüşler bir uçta icracı bir kamu kuruluşu gibi donanımına sahip olması ve bu şekilde faaliyet göstermesi şeklinde iken, diğer uçta yalnızca kente ve kentlilere ilişkin görüşler üreten bir düşünce kuruluşu olması gerektiği şeklindedir. Kuşkusuz ki bu iki keskin düşüncenin arasında yer alan ve nüanslarla birbirinden farklılaşan birçok düşünceye rastlamak mümkündür. Kanımızca kent konseylerinin bir düşünce kuruluşu olmanın ötesinde, kendilerine ait bütçe ve olanaklara da sahip kuruluşlar hüviyetinde olmaları, bağımsızlık ve halkın tüm kesimlerinin dileklerine tercüman olma hedeflerine uygun düşecektir.

Bu açıdan bakıldığında kent konseylerinin kuruluş ve işleyişlerinde önemli yer tutan mali yapı ve bütçe konusuna tam olarak çözüm bulunmadığı görülmektedir. Kent Konseyleri maddi olarak bağımsız olmadıklarından dolayı belediyeye bağlı oldukları gibi bir algılamaya sebebiyet verilmektedir. Ayrıca çoğu belediyenin mevcut bütçeleri, temel görevlerini yerine getirmeleri bakımından zaten yetersiz nitelik arz etmekte, bu durum da kent konseylerince yapılacak harcamalarda yeterli destek alınma ihtimalini azaltmaktadır. Bu da diğer bürokratik engellerle birleştiğinde kuşkusuz konsey faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir sınırlayıcı etken olmaktadır. Uygulamada birçok kent konseyinde sekreteryaya ve günlük işler bizzat belediye personeli olan kişilerce yürütülmekte; konsey faaliyetleri belediye binası içerisinde belediyece gösterilen alanlarda yürütülmekte ve belediyeye ait taşınırlar bu faaliyetlerde kullanılmaktadır. Bunlar da bağımsızlık niteliğini azaltıcı etkiye sahip unsurlar olduğundan kent konseylerinin kendilerine ait, ancak denetlenebilir nitelikte bütçelerinin olması hem belediyelere bağımlılık görüntüsünü azaltacak hem de bürokratik gecikmeleri minimuma indirecektir.

Kent Konseyi Yönetmeliği ele alınırken değinildiği gibi mevcut Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği, özellikle sunulan önerilerin uygulanması sürecinde yetersiz kalmaktadır. Kent konseylerinde alınan kararların belediye meclisinin ilk toplantısında “değerlendirileceği” hükmü konsey kararlarının öneriden öte geçememesine yol açmaktadır. Çünkü mevzuatta konsey kararlarının mecliste değerlendirilmesi konusunda açık bir hukuki ifade yoktur. Ayrıca bu görüşlerin sadece görüş olarak mı kalacağı yoksa karara mı dönüşeceği noktasında belirleyici olan meclis ve özellikle de belediye başkanıdır. Konseyde ortaya çıkan görüşlerin meclis için bağlayıcılığı olmaması, konseye katılım noktasında ve katılanların motivasyonunda da önemli bir dezavantajdır (Savut, 2011: 360). Öte yandan belediye meclislerinin, kent konseylerini kendilerinin yerine geçecek bir mekanizma olarak görmeleri de konseye ve konseyin faaliyetlerine olumsuz yaklaşımlarına ve katılımın teminatı işlevini görebilecek bu sisteme sahip çıkmamalarına sebep olmaktadır. Bu bağlamda tüm kent konseylerinin de fikirleri alınarak Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği’nde, kent konseylerinin kendilerine verilen yerel demokratik katılım işlevini yerine getirmesine katkı sağlayacak yönde gerekli değişikliklerin yapılması sağlanmalıdır.

Kent konseylerinin etkinliği bakımından değinilmesi gereken önemli bir husus da kent konseylerinin belediyelerin ve özel idarelerin stratejik plan çalışmalarında etkin olarak rol almaları gereğidir. Belediyelerin ve özel idarelerin yakın ve orta gelecekte izleyecekleri yol haritasını ve hedeflerini tayin eden temel belgelerden olan stratejik planlama faaliyetlerinde konseylerin rol almaları mutlak anlamda sağlanmalıdır. Ayrıca kent konseylerinin daha etkin olabilmeleri ve halkın bilgilendirilmesi bakımından konsey çalışmalarının konularına göre belediyelerin ve/veya özel idarelerin yıllık faaliyet raporlarına da alınması gerekmektedir.

Değinilmesi gereken bir diğer konu da kent konseyi çalışmalarında azami katılımın sağlanabilmesi bakımından konseyin ve çalışma gruplarının oluşum, çalışma ve faaliyetlerinde siyasi bir yaklaşımın ve siyasi nitelikteki belirleyiciliğin yansıtılmaması gerekliliğidir. Bu konuda geniş halk kitlelerinin katılımı bakımından kamuoyunda kent konseylerine yönelik bir güven oluşturulmalıdır. Bu takdirde kent konseyleri kuruluş gayelerinde yer bulduğu şekliyle katılımcı mekanizmalar haline gelebilecektir.

Kent Konseyi Yönetmeliği'nde; "Genel Kurul, her yıl ocak ve eylül aylarında yapacağı iki toplantıdan az olmamak üzere, üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır" hükmü bulunmaktadır. Yönetmelikte kent konseylerinin yılda kaç kez toplanacağına sınırlayıcı bir şekilde belirtilmesi kuşkusuz müdahaleci bir nitelik arz eder. Konseyin yılda kaç kez toplanacağına ilişkin kararı, o kentin ve o kentte yaşayanların vermesi gerekir. Kent konseylerinin mahalli idare kararlarına halkın katılımını artırıcı etkisinin ortaya çıkarılması bakımından, ayrıca belediye meclisi toplantılarının her ayın ilk haftası yapıldığı dikkate alınarak, her ayın son haftası belirlenen gündem çerçevesinde toplantılarının sağlanması ve ilgililerin görüşlerinin alınması konseyin etkinliği ve günceli yakalayabilmesi bakımından uygun olacaktır.

Bunun yanında kent konseyi toplantılarında görüşülen konuların mahalli halkın istek ve taleplerini içermesi ve çözümlerinin halk tarafından üretilmesi gerekmektedir. Ancak, uygulamada kent konseyi toplantılarında ortaya çıkan çözümlerin halk yerine, merkezi hükümet adına konseye katılan mahalli yöneticiler tarafından üretildiği görülmektedir. Bunun sebebi kent konseylerinde katılımcıların mevzuatta tek tek sayılma yoluyla belirlenmesi ve neticede bu oluşumda yurttaşların yeterince yer alamamasıdır. Buna karşın yine oluşumdan kaynaklanan sebeplerle karar ve uygulama noktala-

rında merkezi hükümet tarafından atanmış memurların belirleyici oldukları gözlenmektedir. Bu da kent konseylerince, uygulanması beklenen katılımcı yönetim anlayışına uygun düşmemektedir.

Çeşitli platformlarda yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular göstermektedir ki, kent konseyinin yürütülmesinde inisiyatifin belediye başkanlarının elinde olması önemli bir sorundur (Çukurçayır vd, 2011: 304). Çünkü kent konseylerinin çalışıp çalışmaması belediye başkanlarının isteğine bağlı kalmaktadır. Birçok konseyde konsey başkanı aynı zamanda belediye başkanı, belediye başkan yardımcısı ya da belediye meclis üyesidir. Bu durum halkın katılımına daha geniş yelpazede aracılık etmesi gereken konsey faaliyetlerinin daha dar çerçevede kalmasına neden olmaktadır. Kent konseyi başkanlarının daha çok orta sınıfı temsil eden ve dönemsel olarak farklı toplumsal kesimlerden gelen kişilerden seçilmesi uygun olacaktır.

Kent konseylerinin mahalli düzeyde katılıma katkıları bakımından, çalışma grupları ve meclislerin oluşum ve çalışma biçimleri de büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışma grupları kentin sorunları doğrultusunda oluşturulmalı ve çalışmalarını çözüm odaklı olarak yürütmelidir. Grupların sürdürülebilirliği üyelerin kentin sorunlarına duyarlılık düzeyleri ve çözüm geliştirme kapasitelerine bağlı olarak değişebilir. Bunun yanında kent konseyleri sorunların çözümüne odaklı yeni grupların oluşturulmasına da olanak tanınmalıdır. Dezavantajlı grupların (kadınlar, çocuklar, gençler ve engelliler) kent yaşamında karşılaştıkları sorunların katılımcı platformlarda tartışılması ve çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla nitelikli meclisler oluşturulmalıdır. Ayrıca çalışma grupları ve meclislerin yaptıkları çalışmalar da karar alma mekanizmalarına yansıtılmalı ve elde edilen sonuçlar kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Bu durum katılım sürecine olumlu etkide bulunacaktır (Keskin vd., 2011: 321).

Belirtilmesi gereken bir diğer konu da kent konseylerinin gereği gibi işletilip işletilmemesine yönelik herhangi bir yaptırım, denetim ve izlemenin de bulunmamakta olmasıdır. Kent konseyinin nasıl çalışacağı ve belediye kararlarına hangi boyutu ile katılacağı ve ilişkilendirmenin nasıl kurulacağı net değildir. Kent Konseylerinin mahalli idareler açısından katılıma olumlu etkilerini temin bakımından; kent konseyi oluşumundan uzak kalan, oluşuma ilişkin zorunluluk ve prosedürleri uygulamayan belediyelere hesap sorulması ve bir yaptırım uygulanması yerinde olabilecektir. Alınan kararlar tavsiye niteliğinde

kalmamalı; konseyin yürütme kurulu ve aynı zamanda kent konseyi bünyesinde oluşturulacak “Kent Konseyi Kararlarını İzleme Grubu”na kararların takibi yapılmalı ve kamuoyu da bu konuda bilgilendirilmelidir.

5.4. Genel Değerlendirme

Yerel düzeyde demokrasinin istenen seviyede gerçekleştirilebilmesi için yerel halkın, yönetimin hem karar alma sürecine hem de kararların uygulanmasına yönelik denetimine etkin bir biçimde katılımının sağlanması gerekmektedir (Öner, 2005: 54). Ancak günümüzde insanlar toplumsal yarar sağlayacak kent konseyi türü sosyal çalışmaların içinde yer almak istemedikleri gibi bu tür çalışmaları zaman kaybı olarak görmektedirler. Ayrıca kent konseyi türü yapılanmalar çerçevesinde yapılan çalışmaların çoğunun, kısa vadede pratik fayda sağlamaktan ziyade, uzun vadede somut çıktılar vermesinden ötürü insanların bu tür oluşumlara ilgisi ve katılımı azalmaktadır. Öncelikle günümüz toplumunun ve toplumu oluşturan bireylerin bu yapısının kent konseylerine ilişkin yasal düzenlemelerde ve uygulamalarda göz önüne alınması ve dolaylı da olsa halk katılımının artırılması bakımından ikna edici bir biçimde kent konseyi kararlarının sonuca ulaştığının ortaya konulması gerekir. Çünkü kent konseyleri, kente ilişkin paydaşların yönetime ve karar alma mekanizmalarına katılmaları noktasında büyük önem arz etmektedir. Kent ile ilişkili paydaşlar, sorunların tespitinde, çözümünde ve önlenmesinde etkin rol alma fırsatını burada yakalamaktadır. Kent konseyleri sayesinde, seçimler dışında siyasete ilgi duymayan vatandaşlar kent yönetimine ilgi duyar duruma gelmektedir (Kerman vd, 2011: 26).

Belediye Kanunu’ndaki kent konseyi yapılanması yanında; meclis toplantıları açısından getirilen gündem maddesini belirleme zorunluluğu ve gündemin bir ay önceden ilan edilmesi; yerel meclislerde alınan kararların askıya asılması, ayrıca toplantıların halka açık olması gibi düzenlemeler, “katılmalı yönetim” anlayışının yerleştirilmeye çalışıldığını gösteren önemli unsurlardır ve bunlar kent konseylerini de güçlendiren uygulamalardır. Mevzuatta ilk kez kent konseylerinin ele alınması; ihtisas komisyonlarının oluşturulması; stratejik plan hazırlanmasının öngörülmesi gibi yapılan düzenlemeler de; o yörede söz sahibi olan sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, kanaat önderlerinin, üniversitelerin görüşlerinin dikkate alınması her düzeyde halkın önerilerinden istifade edilmek istendiğini ortaya koymaktadır (Urhan, 2008: 101).

Kent konseylerinin varlığı, yerel demokratik yönetim mekanizması işlevini yerine getirmeleri bakımından büyük önem taşır. Kent konseyleri, farklı sivil toplum kuruluşlarının bir bütünlük içinde çalışmasını sağlayan sınırlı oluşumlardan birisi olması bakımından önemlidir. Kent konseylerine bu açıdan bakıldığında, özellikle sivil toplum kuruluşlarının katılımı vasıtasıyla ortak akıl ve uzlaşmacı kültürün oluşturulmasının sağlandığı, bu suretle de kentte sivil toplumun gelişmesinin ve kurumsallaşmasının temin edildiği görülmektedir. Bu oluşumda üretilen şeyler sınırlı da olsa, kent konseylerinin işletilmesi, böylesi toplantıların devam ettirilmesi, mahalli düzeyde demokrasinin öğrenilmesi ve tartışma kültürünün yaygınlaştırılması için büyük değer taşır. Genel olarak mahalli politikaların oluşturulmasında çok etkisiz olduğuna dair bir algılamaya yol açsa da, farklı toplumsal kesimlerin bir araya geldiği önemli bir etkileşim mekanizması olarak varlıkları devam ettirilmelidir. Bunun yanında kent konseyleri katılımı esas alarak, mahalli politikaların oluşturulması, hemşehrilik hukukunun ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmalı ve bu doğrultuda kararlar üretmelidir. Çünkü etkileşim mekanizması ne kadar çok olursa mahalli politikaların ve düşünce üretimlerinin artırılması da o denli imkan dahilinde olacaktır (Çukurçayır vd., 2011: 305).

Netice itibarıyla; vatandaşların yönetim sürecine katılımında hem sivil toplum kuruluşlarının hem de kent konseylerinin önemli bir işlev gördüğü temelde kabul edilen bir gerçekliktir. Yerel demokrasi düşüncesi bakımından, vatandaşların kent yönetimine katılımı bir gereklilik olduğu gibi; aynı zamanda; vatandaşların yönetime katılma talebi ve yönetimden beklediği hizmetler nitelik olarak da değiştiğinden, bu beklentilere uygun, etkin bir yönetim icra edebilmek için de destek görmektedir (Coşkun, 2007: 102). Ancak kent konseyleri katılıma katkıları bakımından eleştirel bakış açısıyla ele alındığında, bu oluşumların katılımcı demokrasinin değil, küreselleşmenin bir gerekliliği olarak mevzuatımıza girdiği ve halkın yönetime etkin olarak katılmasında yasal dayanaklara rağmen bir çözüm bulunamadığı yönünde görüşler olduğu da belirtilmelidir. İşte bu noktada, ileriye dönük olarak, yukarıda ana hatları ile ele aldığımız ve bir ucu mahalli idarelerin kararlarında halkın katılım düzeyini etkilemeye kadar giden eksiklik ve aksaklıkların, her düzeyde gözden geçirilmesi ve kent konseyleri vasıtasıyla ileriye dönük katılımı artırıcı adımların atılması gerekmektedir.

6. SONUÇ

Yerel Gündem 21'i imzalayarak taahhüt altına giren ülkelerden biri olan Türkiye, uygulama sonuçlarına bakıldığında, Yerel Gündem 21'in uygulanması bakımından en başarılı ülkelerden biri konumundadır. Ülkemizde projenin gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalar 1997 yılında başlamıştır ve sonrasında aşama aşama uygulama alanı genişletilmiştir. Yerel Gündem 21 Projesinin uygulamadaki tüm aşamalarında ön planda olan temel unsur "katılım" olarak dikkat çekmektedir. Projenin uygulanmasına aşamalar bakımından bakıldığında, öncelikle pilot bölgelerin belirlenmesi ve projenin tanıtılmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu aşamada istenilen başarının elde edilmesi ve arzu edilen çıktılara ulaşılması sonrasında, proje ortaklarının sayısı artmış ve proje artık "program" haline dönüşmüştür. Sonraki aşamalarda ise merkezi yönetimin mevzuat değişiklikleri sonucu oluşturduğu yasal çıktılarla, programa destek sağladığı görülmektedir (Savut, 2011: 360). Bu manadaki en önemli yasal çıktı kuşkusuz, 5393 Sayılı Belediye Kanunu'dur. Sonrasında çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği de yasal açıdan en önemli çıktılardan birini oluşturur.

Günümüzde gerçek anlamda yerel demokrasiyi tesis etmek, sürdürülebilirliğini sağlamak ve yerel yönetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için, katılımcı modellerin oluşturulması ve uygulanması üzerinde durulmaktadır (Palabıyık ve Görün, 2004: 261). Genel olarak ele aldığımız gibi küresel ölçekte ve ülkemizde kent konseyi benzeri oluşumlara yüklenen en temel misyonlardan biri, demokrasiyi geliştirme misyonu olarak ifade edilebilir. Kent konseylerinin katılımcı bir yaklaşımla kentteki tüm paydaşları bir araya getirerek kente dair sorunları tespit etmesi, bunlara dair önerilerde bulunması ve bu yönde kararlar alması demokrasi ve uzlaşma kültürünün oluşturulması ve azami katılımın sağlanması açısından son derece önemlidir. Kent konseyleri, özellikle mahalli idarelerin güçlendirilmesi ve yerel demokrasinin geliştirilmesi bakımından bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Kent konseyi çalışmalarına dar siyasi bakış açılarının egemen kılınmaması ve kamuoyunda kent konseylerine yönelik bir güven oluşturulması durumunda, kent konseyleri daha katılımcı mekanizmalar haline gelebilecek ve kendilerinden beklenen yerel demokratik yönetim mekanizması işlevini yerine getirebilecektir.

Ancak katılıma katkıları bakımından kent konseylerinin genel işleyişlerini ve işlevlerini mevzuatımız açısından ele aldığımızda, bu alanda önemli bazı sorunların olduğu belirtilmelidir. Gerek Belediye Kanunu'nun ve gerekse, mevcut Kent Konseyi Yönetmeliği ve konseylere ait yönergelerin uygulama sürecinde yetersiz kaldıkları görülmektedir. Bu yetersizliklere, konseye doğrudan halk katılımının oldukça sınırlanmış oluşu, belediye meclislerinin konseylere dönük olumsuz bakışının kırılmaması, konseyde oluşan görüşlerin bağlayıcılığının olmaması, konseylerin bütçe sorununun çözülmemesi ve belediyelere bağımlı kılınmaları, projelerinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilememesi sonucunda, yerel halkın katılımında isteksizliğinin önlenememesi, konseylerin işleyiş açısından yerel düzeyde belediyenin alt kurumları olarak algılanmaktan kurtulamaması örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca Anayasamızda mahalli idare olarak "il-belediye-köy" olmak üzere üçlü bir mahalli idare yapılanması öngörülmesine karşın, kent konseyi yapılanmasına dair mevzuat düzenlemelerinde sadece belediyelerle ilişki kurulması ve buna karşın özellikle "özel idare" yönetimleriyle herhangi bir bağ kurulmamış olması, mahalli idare kararlarına halkın katılımının en üst düzeyde sağlanması hedefi ile bağdaşmamaktadır. Bu kapsamda tüm kent konseylerinin de fikirleri alınarak, başta Kent Konseyi Yönetmeliği olmak üzere mevzuatımızda kent konseylerinin, yerel demokratik yönetim mekanizması işlevlerini yerine getirmelerine yönelik gerekli değişiklikler ivedilikle yapılmalıdır.

Sonuç olarak, küresel bir eylem planının ülkemizdeki yansıması olan kent konseyleri, "yerel yönetim" kavramının hayat bulduğu mekanizmalardır. Kent konseyleri başlangıçta sınırlı sayıda il ve ilçede hayat bulmuş, sonrasında mevzuat düzenlemelerinin de etkisiyle hızlı bir şekilde yayılmıştır. Kadın meclisleri, gençlik meclisleri, çalışma grupları ve özel ilgi grupları aracılığıyla kente ilişkin tüm aktörlerin rol aldığı yönetim eksenli bir yapı olarak faaliyet göstermektedir. Yukarıda ele aldığımız katılıma ve işleyişe dair temel sorunlar çözümlendiği ölçüde, kent konseyleri, yönetimin tam anlamıyla uygulandığı bir yönetim mekanizması olarak varlığını sürdürecektir ve mahalli idareler açısından son derece zaruri olan katılımı artırıcı rollerini etkin şekilde ifa edeceklerdir.

KAYNAKÇA

- Atvur, Senem (2009), Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Kent Konseyi Örneği, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 2 (Aralık).
- Bursa Kent Konseyi (2011), Bursa Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=icerik&id=14>, (Erişim: 21.12.2011).
- Coşkun, A. Vahap (1999), Yerel Yönetimler ve Demokrasi, Türk İdare Dergisi, Sayı 422 (Mart).
- Coşkun Bayram (2007), “Kent Yönetimine Katılım ve Kent Konseyleri”, Küresel Esintiler ve Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi içinde, Ed. Abdullah Yılmaz, Yavuz Bozkurt, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Çukurçayır, M. Akif (2000), “Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları”, Yerel Yönetimler Sempozyumu (1–2. Kasım 2000), TODAİE, Ankara.
- Çukurçayır, M. Akif, H. Tuğba Eroğlu (2009). “Kent Yönetiminde Demokratik Bir Açılım Olarak Kent Konseyleri”, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları: Küresel, Bölgesel ve Yerel Perspektifler, (Ed. Kemal Görmez, Mustafa Ökmen), Beta Yayınları, İstanbul.
- Çukurçayır, M. Akif (2011), “Yerel Yönetimler Kuram, Kurum ve Yeni Yaklaşımlar”, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Çukurçayır, M. Akif, H. Tuğba Eroğlu, H. İbrahim Aydın, Elif Çolakoğlu (2011), “Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesinde Kent Konseyleri Bir Fırsat Olabilir mi?”, Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, (Ed. E.B. Keskin), Bursa.
- Emrealp, Sadun (2010), Kent Konseyleri, IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Emrealp Sadun (2005), Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı, IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Eroğlu, H. Tuğba (2010), Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kent Konseyleri, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(2) (Nisan).
- Eryılmaz, Bilal (2010), Kamu Yönetimi, Düşünceler, Yapılar Fonksiyonlar, Okutman Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Esen, Adem (2008), “Kent Yönetimlerinde Katılım”, Yerel Siyaset, Okutan Yayıncılık, İstanbul.

- Fişek, Kurthan (1977), *Yönetime Katılma*, TODAİE Yayını, Sevinç Matbaası, Ankara.
- Geray, Cevat (1998), “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 70, Sayı: 421.
- Göymen, Korel (2010), *Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*, Boyut Yayın Grubu, İstanbul.
- Güler, Birgül Ayman (2006), *Yerel Yönetimler*, İmge Yayınları, Ankara.
- Kaypak, Şafak (2011), “Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (Ed. E.B. Keskin), Bursa.
- Keleş, Ruşen (1998), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Kerman, Uysal, Yakup Altan, Mehmet Aktel (2011), “Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ed. Enes Battal Keskin, Bursa.
- Keskin, Enes Battal, Neslişah H. Erbey Kuşku, Yıldız Odaman Cindoruk, Yasemin Tatlı (2011), “Kent Konseylerinin Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizması İşlevinin Değerlendirilmesi”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (Ed. E.B. Keskin), Bursa.
- Öner, Şerif (2005), “Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu”, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform*, (Ed: H. Özgür, M. Kösecik), 1. Baskı, Ankara.
- Özcan Lütfi, Yurttaş Fatma (2010), “Kent Konseyleri Müzakereci Demokrasi-nin Uygulama Alanı Olarak Düşünülebilir mi?”, *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar*, (Ed. B. Parlak), Dora Yayıncılık, Bursa.
- Palabıyık Hamit, Görün Mustafa (2004), “Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılım: Çanakkale Belediye Meclisi Örneği”, *Yerel Yönetimler Kongresi: Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı*, Çanakkale.
- Savut, Emre (2011), “Yerel Gündem 21 Kent Konseyleri ve Uşak Kent Konseyi”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (Ed. E.B. Keskin), Bursa.
- TDK (2011), *Büyük Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Katılım, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (Erişim Tarihi: 05.12.2011).
- Urhan, Vahide Feyza (2008), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı 70 (Temmuz-Eylül).